Η ανθρώπινη κωμωδία

Όταν όλοι οι θερινοί παραγωγοί προτιμούν την αριστοφανική πεπατημένη (και καταπατημένη) οδό ή τους κοινούς τόπους της αρχαίας ή ελισαβετιανής τραγωδίας, είναι προς τιμήν του Γ. Μιχαηλίδη και του «Ανοιχτού Θεάτρου» που ανεβάζει για πρώτη φορά το *Μια κωμωδία* του Καμπανέλλη. Η τιμή που αρμόζει, μάλιστα, είναι διπλή γιατί ήταν αυτός ο σκηνοθέτης που υποστήριξε μόνος το έργο, όταν οι υπόλοιποι εκλέκτορες του είχαν γυρίσει την πλάτη στον Ωνάσειο Διαγωνισμό του 1997. Και είναι ο ίδιος που τα τελευταία χρόνια εργάζεται με εμβρίθεια και συνέπεια πάνω στην δραματουργία του συγγραφέα. Αυτά προς γνώσιν…

Για το ίδιο το έργο έχω γράψει αρκετές φορές από το 1998. Εδώ θα περιοριστώ σε λίγες λακωνικές επισημάνσεις που αφορούν και στην παράσταση του Ηρωδείου. Και αρχίζω από μια αρνητική: το έργο δεν είναι μιούζικαλ, δεν ανήκει στο μουσικό θέατρο, όπως δεν ανήκουν και τα έργα *Ο Μπαμπάς ο πόλεμος*, *Παραμύθι χωρίς όνομα* και *Οδυσσέα γύρισε σπίτι*. Η παρουσία των στίχων που γίνονται σκηνικά τραγούδια, και εδώ, όπως και εκεί, δεν είναι ασφαλές κριτήριο του μουσικού θεάτρου, αλλά αντιθέτως αποτελούν ίδιον της καμπανελλικής αισθητικής στις ιστορικές αλληγορίες και στις μυθολογικές σάτιρες. Ούτε οι χαρακτήρες και η γνωστή δομή του μιούζικαλ υπάρχει εδώ. Ο πληθυσμός της *Κωμωδίας* κατάγεται από τα αριστοφανικά έργα, τους νεκρικούς διαλόγους του Λουκιανού και, βεβαίως, από τα έργα της «τριλογίας του πολέμου» που προανέφερα**.** Όσο και αν τα πρόσωπα του έργου φαντάζουν, σε μια πρώτη τουλάχιστον ανάγνωση, ως τύποι, στην πραγματικότητα είναι χαρακτήρες κωμικοί, και μάλιστα ολοζώντανοι, αλλά με γνωρίσματα που έχουν γίνει πλέον «τυπικά» από τη μακρά πορεία της κωμικής παράδοσης**:** ο πολιτικάντης, ο κομπιναδόρος μεταπράτης κ.ά. Αλλά και η δομή του έργου προϋποθέτει την εξέλιξη της πλοκής βάσει των πανέξυπνων διαλόγων και όχι των τραγουδιών, που ενδέχεται επί σκηνής να περιστείλουν, αν όχι να εξαχνώσουν τα νοήματα του κειμένου. Η πινελιά, όσο γοητευτική και αν είναι, δεν μπορεί να υποκαταστήσει το βασικό φόντο σ' έναν πίνακα.

Πέραν τούτων, η παράσταση του Μιχαηλίδη φανέρωσε και τη θέρμη και την αγάπη του σκηνοθέτη για το έργο. Τέλεια εποπτεία στις σκηνές συνόλου, στα χρώματα και τα κοστούμια (της Αγνής Ντούτση), άψογος συντονισμός στην κίνηση (χορογραφίες της Δόνη Μιχαηλίδη) και συγχρονισμός στους ρυθμούς (μουσική του Θόδωρου Αντωνίου). Μεγάλο κέρδος για τη θεατρική μας τοπιογραφία τα σκηνικά της Κατερίνας Καμπανέλλη, έπλασαν έναν ειρωνικά κοσμικό Άδη. Είναι αδύνατο να σταθείς στους ηθοποιούς μιας ολόκληρης πολιτείας, που συμβάλλουν με τον τρόπο τους στο μεγάλο ψηφιδωτό της ανθρώπινης κωμωδίας. Θα ξεχωρίζαμε ενδεικτικά τρεις: τον Πλούτωνα του Γιώργου Τσιτσόπουλου, τον Κέρβερο του Ιάκωβου Ψαρά και τον Ερμή του εκπληκτικού Μίμη Χρυσομάλλη.

Μετρό τχ. 83, Οκτώβριος 2002